

Аналізуючи процедуру притягнення судді до відповідальності, не можна не відзначити процесуальну роль Генерального прокурора та виконувача обов'язків Генерального прокурора у кримінальному провадженні відносно судді ВАС, адже саме ці суб'єкти уповноважені на відкриття кримінального провадження, повідомлення про підозру та внесення відповідних клопотань (подань) про застосування окремих заходів кримінально-процесуального примусу щодо суддів ВАС.

Недоторканність судді ВАС має особливе значення з огляду на специфіку кримінальних проваджень, підслідних такому суду. Саме для усунення можливостей неправомірного тиску на суддів шляхом маніпулювання кримінальними провадженнями КПК України визначає особливий порядок кримінального провадження щодо досліджуваного суб'єкта.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-1775>.
2. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21.12.2016 № 1798-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 7-8, ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
3. Шелевер Н. Особливості реформування суддівського імунітету після внесених змін до Конституції України (в частині правосуддя). *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 5/1. С. 167–170.
4. Гоненко І. Н. Імунітет суддів у кримінальному процесі: теоретико-правовий аналіз. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4 (69). С. 109–114.

Антощук А. О.

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

В дослідженнях криміналістичного спрямування щодо обігу наркотичних засобів, як правило, приділяється увага загальним питанням розслідування і проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Проте, при вчиненні кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів неповнолітніми особами або за їх участю виникають певні особливості.

Відповідно до Єдиного звіту про кримінальні правопорушення по державі Офісу Генерального прокурора у 2016 році зареєстровано 23029 злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення, з яких 126 фактів вчинених неповнолітніми або за їх участю. У 2017 році зареєстровано 29010 вказаних фактів, із них 175 неповнолітніми або за їх участю, у 2018 році – 27007 вказаних фактів, із них 186 неповнолітніми або за їх участю, у 2019 році – 28774 вказаних фактів, із них 117 неповнолітніми або за їх участю [1]

Виходячи із правозастосовної практики доводиться констатувати, що кримінальні правопорушення, вчиненні неповнолітніми у сфері обігу наркотичних засобів, у більшості виявляються патрульними поліцейськими або працівниками поліції в ході патрулювання. Невелика кількість таких діянь виявляється в ході оперативно-розшукових заходів або в ході негласних слідчих (розшукових) дій, проведених по іншому кримінальному провадженні. При цьому, доводиться констатувати, що спостерігається і інертність працівників поліції щодо встановлення в подальшому джерела походження наркотичних засобів, виявлених у неповнолітніх, а виділення матеріалів у окреме провадження має формальний характер.

Водночас, слід зазначити, що одним з найбільш важливих завдань реформування правоохоронних органів України є здійснення систематичної протидії злочинам, які становлять суспільну небезпеку для усієї країни. Одним з таких видів суспільно-небезпечних явищ є злочини, пов'язані з незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням з метою збуту, а також незаконний збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Швидке та оперативне здійснення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій за фактами вчинення таких правопорушень є запорукою відновлення порушених злочином суспільних відносин, притягнення винних осіб до суворої відповідальності, а також подальшого здійснення профілактичних заходів в цій сфері [2, с. 6].

Які ж особливості розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються неповнолітніми у сфері обігу наркотичних засобів. По-перше, в ході розслідування важливе значення має вивчення особи неповнолітнього підозрюваного. При цьому, воно має значення, як тактичне, так і процесуальне. У тактичному плані це необхідне для підготовки до допиту та інших слідчих (розшукових) дій, вибору оптимального напрямку та найбільш продуктивних методів розслідування такого кримінального провадження.

Істотного значення відіграє визначення симптомів, які можуть бути у неповнолітнього в результаті вживання наркотичних засобів. З метою їх визначення, рекомендується проведення огляду неповнолітнього

(освідування). Ст. 241 КПК України, слідчий, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу [3]. Крім цього, важливе значення має призначення наркологічної експертизи неповнолітнього підозрюваного.

По-друге, допит неповнолітнього підозрюваного по даній категорії кримінальних проваджень відрізняється специфікою і тактико-організаційними прийомами і методами. В процесі допиту підозрюваних осіб доцільно враховувати відсутність або наявність у них наркоманії і ступінь її розвитку, зміст поглядів допитуваного на допустимість незаконного вживання наркотиків. Вважаємо за необхідне для успішного проведення допиту залучати психолога, який допоможе слідчому у виборі засобів, направлених на подолання протидії неповнолітнього підозрюваного (якщо вона прогнозована).

По-третє, важливого значення при вирішенні завдань щодо встановлення всіх обставин розслідуваного факту і його учасників має організація продуктивної взаємодії органів досудового розслідування та оперативних працівників.

По-четверте, до особливостей розслідування кримінальних правопорушень розглядуваної категорії необхідно віднести і вживання заходів щодо забезпечення належної медичної реабілітації неповнолітнього. Пов'язано це із тим, що більшість неповнолітнім обирають запобіжний захід не пов'язаний із триманням під вартою, а у них зберігається коло спілкування, які також можуть бути пов'язанні із вживанням та незаконними діями щодо наркотиків.

Отже, в ході розслідування кримінальних правопорушень, які вчиняються неповнолітніми у сфері обігу наркотичних засобів необхідно враховувати, як специфіку проведення окремих слідчих (розшукових) дій, так і специфіку проведення розслідування в цілому.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Статистична інформація. Генеральна прокуратура України* : [сайт]. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&c=fo

2. Багайчук К.О., Савченко О.О., Прибиткова Н.О. Особливості досудового розслідування незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Науково-методичні рекомендації. Харків. 2015. 99 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Мешиковой К.О.,

ад'юнкт кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ

Стрельченко О.Г.,

професор публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ СТВОРЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ДІЗНАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку Україна, завершуючи черговий історичний виток, опинилась на порозі серйозного вдосконалення національної правової системи з урахуванням міжнародних правових стандартів та умов сьогодення. Світова глобалізація зумовила виникнення нових видів та форм протиправної діяльності, їх трансформацію та поширення на території України. Разом з тим, зростають масштаби впливу корупції, організованої злочинності та тіньової економіки на суспільні процеси. Науковий підхід як до реформування правової системи в цілому, так і до визначення шляхів удосконалення процедури досудового розслідування передбачає звернення до історичного минулого у контексті аналізу основних етапів становлення та розвитку цього правового інституту.

Передумовами його становлення, як зазначає К .А. Волкова, була необхідність у забезпеченні розшуку винних осіб, які порушили норми звичаєвого права. На переконання науковця, певні риси дізнання вже можна простежити в "Руській правді" ("Суд Ярослава"), у якій згадуються такі форми розшуку, як "звід" та "гоніння сліду" [1, с. 102]. Можна погодитись з даними свідченнями, оскільки у зазначений період було створено розгалужений поліцейський апарат, у якому кримінально-розшукова функція спеціально не виділялася і поліцейські займалися одночасно розшуком та дізнанням поряд з іншими установами.

Водночас по всій території тодішньої України поряд з гетьманськими формами забезпечення розслідування дедалі більше поширювалася судово-